

Widziałam i mam o problemach
Pana Promotorowi i Doktorantowi

LpT. 5.10.2020r.
MR

5.09.2020r.

dr hab. Anna Haładyj prof. KUL

PRZEWODNICZĄCA
Rady Dyscypliny Naukowej

Lublin, 29 września 2020 r.

Katedra Publicznego Prawa Gospodarczego

Prof. dr hab. Bożena Gronowska

Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Grzegorza Klimka „Ochrona zasobów leśnych w prawie polskim”, Toruń, lipiec 2020, ss. 225. Promotor: prof. zw. dr hab. Bartosz Rakoczy.

I. Wprowadzenie

Przedłożona rozprawa doktorska „Ochrona zasobów leśnych w prawie polskim” przygotowana pod kierunkiem prof. zw. dra hab. Bartosza Rakoczego, została poddana recenzji w wykonaniu uchwały Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu w Toruniu, powołującej mnie na recenzentkę w przewodzie doktorskim Pana Magistra Grzegorza Klimka. Pierwszą recenzję, pozytywnie oceniającą rozprawę, przedłożyłam w dniu 6 grudnia 2019 r.

Z dniem 16 lipca 2020 r. zostałam powołana do przygotowania kolejnej recenzji – poprawionej rozprawy doktorskiej uzupełnionej w związku z wnioskiem drugiego recenzenta – dra hab. Adama Habudy, prof. INP PAN.

W związku z powyższym, ponownie przedkładam recenzję i stwierdzam, że:

1. Rozprawa „Ochrona zasobów leśnych w prawie polskim” stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.
2. Doktorant wykazał się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej potwierdzając jednocześnie szeroką wiedzę w podejmowanej tematyce.
3. Przedstawiona do recenzji dysertacja spełnia wymogi określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, w zw. z art. 175-176 ustawy dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r. poz. 1669 ze zm.),

co uznaję odnosząc się także do uzupełnień, których dokonał Doktorant w reakcji na uwagi sformułowane przez prof. Adama Habudę w pierwszej Jego recenzji.

II. Wybór tematu rozprawy, cele i tezy badawcze, metody badawcze

Temat przedłożonej do recenzji rozprawy „Ochrona zasobów leśnych w prawie polskim” jest aktualny a jego podjęcie skutkuje oryginalnością dysertacji. Temat został nakreślony ciekawie, poprzez szerokie wskazanie „ochrony zasobów leśnych” – co odnieść należy zarówno do pojęcia „ochrony” jak i „zasobów leśnych”. To drugie zagadnienie stanowi zasadniczy obszar badawczy omówiony w pracy, Autor dostrzega bowiem brak jego definicji legalnej mimo posługiwania się tym pojęciem przez prawodawcę (a więc – zakotwiczenie tego pojęcia w języku prawnym). W szczególności na uwagę zasługuje fakt, że Doktorant koncertuje się na odróżnieniu pojęcia prawnego „las” od pojęcia języka prawnego „zasoby leśne”, właśnie temu drugiemu pojęciu poświęcając *gros* uwagi.

Tytuł rozprawy zawężony został do prawa krajowego, co bardzo widocznie widać w rozprawie, niemalże całkowicie pomijającej kontekst zarówno unijny ochrony zasobów leśnych, jak i ochrony tychże zasobów za pomocą instrumentów prawa publicznego międzynarodowego (w postaci rezerwatów biosfery). Recenzentka nadal uważa, że można było zagadnienie ochrony zasobów leśnych rzucić na szersze tło unijne i międzynarodowe, niezależnie do zatwierzonego tytułu rozprawy wskazując te wytyczne, które dla ochrony zasobów leśnych wynikają ze *strategii leśnej UE na rzecz lasów i sektora leśno-drzewnego* oraz *Planu na rzecz unijnych gałęzi przemysłu związanych z leśnictwem*, w tym zwłaszcza w relacji do *Europejskiego Zielonego Ładu*.

Odnosząc się do wskazanych w rozprawie metod badawczych, to z zasygnalizowanych przez Autora metod w gruncie rzeczy wykorzystano głównie metodę prawną-dogmatyczną, z wszystkimi zaletami zakotwiczonej w niej wykładni opartej o wartości, nie dostrzegłam w prowadzonych przezeń analizach metod: historycznej i (wprawdzie tylko zasygnalizowanej, ale jednak) – prawnoporównawczej.

We wstępie Autor szeroko odniósł się do celu badań, czyniąc nim zarówno analizę problemu prawnych aspektów ochrony zasobów leśnych, które należy odróżnić od ochrony lasów, jak również (co uważam za zagadnienie zasadnicze) – zdefiniowanie pojęcia „zasoby leśne”. Doktorant również we Wstępie określił przedmiot badań, koncentrując się z jednej strony na samym pojęciu „zasobów leśnych” a z drugiej – na kwestiach dotyczących ich ochrony.

W uzupełnionej rozprawie – co konstatuję z żalem – nadal nie ujawniono wprost tezy badawczej, ani też (hipotez) pomocniczych. Doktorant sformułował jednak pytania badawcze, które odnoszą się do odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób można wyodrębnić jurydycznie problem ochrony zasobów leśnych. Żałować należy, że nie poszedł w tej refleksji o krok dalej – by ustanowić tezę badawczą o tym, że można wyodrębnić ochronę zasobów leśnych realizowaną głównie za pośrednictwem aktów planowania (i innych instrumentów prawnych), w oparciu o określone przesłanki. Takie założenie skutkuje bowiem określeniem kolejnego składnika (komponentu) pojęcia prawnego „środowisko” i kreuje kolejny przedmiot badań w nauce prawa ochrony środowiska.

III. Ocena merytoryczna. Struktura pracy.

Recenzowana rozprawa koncentruje się na zagadnieniach ochrony zasobów leśnych w oparciu o instrumentarium prawne przewidziane w prawie krajowym. Autor utrzymał podział treści na 4 rozdziały merytorycznie, poświęcone kolejno wprowadzeniu w tematykę (obejmującym pojęcia i funkcje lasu oraz zasobów leśnych, prezentację założeń aksjologicznych ochrony zasobów leśnych oraz ich ochrony), wyznaczaniu obszarów leśnych za pośrednictwem form obszarowych ochrony przyrody; następnie planowanie w relacji do ochrony zasobów leśnych (co obejmuje zarówno plany ochrony dla obszarowych form ochrony przyrody jak i planów w zakresie gospodarki leśnej). Pracę wieńczy rozdział poświęcony gospodarowaniu zasobami leśnymi, w ujęciu celów i zasad tego gospodarowania.

Tak ukształtowany plan rozprawy odpowiada założeniom wynikającym z tematu rozprawy (tematu badawczego) zaledwie częściowo. Podtrzymuję dotychczasowe uwagi o tym, że skoro rozprawa koncentruje się na zagadnieniu „ochrony zasobów leśnych”, to zakładam, że omawiane w niej instrumentarium powinno obejmować instrumenty o zróżnicowanej postaci – zarówno instrumenty ochrony obszarowej, akty planowania, jak i instrumenty indywidualne. Tych ostatnich jednak w omawianej rozprawie brakuje. Należałoby także omówić te instrumenty, które ustanawianą w związku z ich powołaniem ochronę osłabiają, lub wręcz uchylają, jak zezwolenia na odstępstwa czy decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla inwestycji liniowej celu publicznego realizowanej na obszarze rezerwatu przyrody czy parku narodowego (albo wprost – decyzje umożliwiające realizację tych inwestycji). Autor nie odniósł się także do decyzji o zakazie wstępu do lasu, jako generalnym akcie administracyjnym, który zyskał na znaczeniu w dobie pandemii.

Brak ww. analiz czyni zasadniczym zarzutem wobec rozprawy. Można by uznać, że celem Autora było skoncentrowanie wyłącznie na instrumentach ochrony obszarowej skutkujących ustanowieniem ochrony

zasobów leśnych, ale Autor nie zasygnalizował tego zwężenia we wstępie, ani tytule rozprawy; co więcej, w rozdziale 4 bardzo szczegółowo omówił kwestie gospodarowania zasobami leśnymi, a więc wyszedł poza instrumenty ochrony obszarowej *per se*. Swoistym brakiem jest także zaniechanie omówienia ponadnarodowej formy ochrony przyrody w postaci ustanowienia rezerwatu biosfery UNESCO MaB – jej ustanowienie implikuje bowiem ściśle określone skutki, które wiążą się z ochroną zasobów leśnych, co widać zwłaszcza na przykładzie konfliktów związanych z gospodarowaniem zasobami leśnymi w Puszczy Białowieskiej. Zarzut powyższy wobec rozprawy – podtrzymuję.

Za zaletę recenzowanego dzieła uznaję z kolei przyświecające Autorowi założenie, że ochrona zasobów leśnych może dokonywać się poprzez ustalenia aktów powołujących obszarowe formy ochrony przyrody. Było to możliwe właśnie dzięki zastosowaniu przez Doktoranta innego obszaru badawczego w ujęciu przedmiotowym – obejmującego nie: „las” jako taki, ale: „zasoby leśne”. W ten sposób Autor wychodzi poza kanoniczne ustalenia „prawa leśnego” szerzej patrząc na przedmiot ochrony i pozyskując w ten sposób instrumentarium ochrony obszarowej przyrody, jako narzędzie umożliwiające ochronę tak wyodrębnionych zasobów. Zabieg ten oceniam wysoko, uznaję go za celowy i nie poddany dotąd analizom prawnym, co świadczy o świeżości spojrzenia i odwadze badawczej Autora.

Za zaletę dzieła uznaję także pochylenie się nad wątkami natury aksjologicznej. Mają one zasadnicze znaczenie dla oceny norm poddanych analizie w omawianej rozprawie ze względu na funkcje, którą pełnią „zasoby leśne” jako przedmiot ochrony prawnej; funkcje te, jako sprzeczne (przynajmniej częściowo) winny być zawsze wazone w kontekście wartości, realizacji których służą; co więcej – podłoże aksjologiczne „trwale zrównoważonej gospodarki leśnej” ulokowane zostało w prawie leśnym przed wieloma laty i stanowiło punkt wyjścia dla całej koncepcji zrównoważonego rozwoju; podkreślenie znaczenia wartości, których realizacji służą ochrona zasobów leśnych podnosi więc wydatnie walory dzieła.

Cennym elementem opracowania są rozważania związane z próbą zdefiniowania zasadniczego dla rozprawy pojęcia, tj. zasobów leśnych. Autor dokonuje analizy literatury przedmiotu oraz orzecznictwa, i polemizuje z nimi próbując napełnić to pojęcie normatywne treścią. Dochodzi do niezwykle ciekawej konkluzji, że zasadniczym zasobem leśnym jest grunt, on bowiem determinuje istnienie lasu wskazując, że pozostałe składowe zasobów leśnych są wobec tego wtórne.

IV. Ocena źródeł

Autor posłużył się w recenzowanym dziele znaczącym i zróżnicowanym dorobkiem nauki prawa administracyjnego (w tym zwłaszcza prawa ochrony środowiska) obejmującym zarówno ustalenia doktrynalne (aktualne i historyczne, sięgnął bowiem także do opracowań z okresu narodzin nauki prawa ochrony środowiska i samej nauki ochrony środowiska, by wskazać publikacje W. Brzezińskiego czy J.G. Pawlikowskiego), jak również wykorzystał bogate orzecznictwo sądów i trybunałów. W porównaniu z pierwszą wersją rozprawy Autor rozbudował katalog literatury, choć zaledwie częściowo uwzględnił moje sugestie co do sposobu rozważania aktów planowania wobec zasobów leśnych z perspektywy ich charakteru prawnego.

Podtrzymuję znaczenie wykorzystania przez Autora opracowań spoza dziedziny i wykorzystanie dorobku wypracowanego w obszarze nauk przyrodniczych, w tym także leśnych. Interdyscyplinarność przedmiotu rozprawy, ograniczona wprawdzie tematem „...w prawie polskim” jest jednak niezbędna dla ukazania zagadnień ochrony lasów na szerszym tle. Jednocześnie dodać należy, że opracowania te, dając cenny wkład w obraz omawianych zagadnień, nie dominują. Zdolność do wyważenia pomiędzy analizowanym kontekstem normatywnym a tłem pozanormatywnym uznaję tym samym za zaletę recenzowanej pracy.

W wykazie źródeł za błędne nadal uznaję sposób powoływania opracowań wieloautorskich jako dwóch odrębnych publikacji (por. M. Szewczyk, E. Szewczyk, *Generalny akt administracyjny*, Warszawa 2014, czy A. Haładyj, J. Trzewik, *Pojęcie strategicznych zasobów naturalnych – uwagi krytyczne*, PPOŚ 2014/1).

V. Ogólna ocena pracy. Konkluzje.

Praca napisana jest językiem prawnym i prawniczym, interdyscyplinarność tematyki nie zaszkodziła jej, na szczęście ani w sferze terminologii, ani ucieczki rozważań w obszary niezwiązane w dyscypliną, z której Doktorant ma uzyskać stopień. W rozważaniach widać dbałość Autora, by powołać poglądy doktryny i - jeśli polemizować z nimi - to w sposób taktowny i merytoryczny. Jednocześnie Autor nie obawia się formułować własnych sądów, czyni to zwłaszcza w zakresie kluczowego dla pracy pojęcia „zasobów leśnych”. Praca napisana została poprawną polszczyzną, a drobne potknięcia językowe czy literówki nie obniżają jej jakości.

Jednocześnie należy wyrazić ubolewanie, że mając okazję do korekty podniesionych w mojej poprzedniej recenzji braków Autor nie zdecydował się na ich uzupełnienie, koncentrując się, jak się wydaje, wyłącznie na korekcie uchybień podniesionych przed drugiego z Recenzentów.

Tym niemniej podtrzymuję dotychczasową ocenę i uznaję, że recenzowana rozprawa doktorska mgr Grzegorza Klimka „Ochrona zasobów leśnych w prawie polskim” stanowi opracowanie oryginalne; walor oryginalności wykazuje przede wszystkim wyodrębnienie przedmiotu ochrony w postaci „zasobów leśnych” i wypełnienie tego pojęcia treścią normatywną, przy zastosowaniu prawidłowego aparatu naukowego. Pozwala to na wyrażenie konkluzji o spełnianiu przez Doktoranta wymogów wynikających z powołanych we Wstępie niniejszej recenzji przepisów prawa i na sformułowanie wniosku o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów postępowania.

